

BOSHLANG'ICH SINFLARNI O'QITISHDA INTERFAOL METODIK QO'LLANMALARDAN FOYDALANISH

Samarqand viloyati Payariq tumani

48-son maktabining Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Abdukarimova Manzura Shamsiddinovna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinflardagi o'qitish metodikasi va ta'lim texnologiyalari, hozirgi zamon innovatsiyalaridan foydalanish, yangi ta'lim texnikalari, o'qitish samaradorligini oshirish bōyicha fikrlar yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *innovatsiya, metodika, texnologiya, o'quvchi, interfaol metod, "Qarorlar shajarasi", "Klaster", metod.*

Boshlang'ich ta'limda savod o'rgatish davri asosiy davrlardan hisoblanadi. Agar o'quvchi savod o'rgatish davrida yaxshi o'zlashtirsa, yuqori sinflarda ham yaxshi natijalarga ega bo'ladi. Umumiy o'rta ta'limda yaxshi natijalarga erishgan o'quvchi kelajakda yaxshi kasb egasi bo'lib jamiyat uchun, uning ravnaqi, xalqning farovon yashashi uchun jon kuydiradigan mutaxassis bo'lib kamol topadi. Ta'lim tizimini isloh qilishda «Ta'lim to'g'isida»gi qonun muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Mazkur hujjatlarda ta'lim tizimini bosqichma bosqich yangilash, xalqaro talablar asosida Yangi turdagi ta'lim muassasalarini yaratish dolzarb vazifa sifatida belgilandi. «Biz nafaqat siyosiy jabhani, balki iqtisodiyotni ham, ijtimoiy hayotni ham, ma'naviy-axloqiy sohani ham isloh qilishimiz zarur. Bu g'oyat keng ko'lamdagi islohotlar bo'lib, biz ularni kompleks tarzda hal qilish orqaligina o'z maqsadlarimizga erisha olamiz» - deb ta'kidlagan edi yurtboshimiz Islom Karimov. Yangicha ta'lim tizimini qurish, pedagogik jarayonga Yangi ta'lim texnologiyalarini kiritish, o'quvchi-yoshlarni, talabalarni mustaqil, ijodiy ishlashga, erkin fikrlashga o'rgatish, pedagogik jarayonlarda noan'anaviy,

qiziqarli, faol innovasion usullarni qo'llashni hozirgi kun talabi taqozo qilmoqda. Xo'sh pedagogik jarayonlarda bu usullardan qanday foydalanish kerak? Noan'anaviy, qiziqarli, faol, innovasion usullarning qanday turlari mavjud? Mazkur savollarga beriladigan javoblar ta'lim jarayoni samaradorligini oshirishga oid dolzarb muammolarni hal etishga yordam beradi. O'qitish jarayonlarida noan'anaviy ta'lim usullaridan: «Konferensiya darsi», seminar darsi, «Aralash darslar», «O'yinchoqlar yordamida dars o'tish», «Kasbga bog'lab dars o'tish», «Badiiy adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish», «Evrika(o'y lab top)»; ta'limning qiziqarli faol usullaridan: «Kichik va katta guruhlarda ishlash», «Roli o'yinlar», «Sahna ko'rinishi», «Krossvordlar echish», «Zakovat savollari», «test sinov topshiriqlari», «Turli tarqatma materiallardan foydalanib dars o'tish», «Sinkveyn o'yinlari»; shuningdek, ta'limning innovasion (yangi) usullari» Modifikasiyalashgan ta'lim», «Improvizasiya», «Aqliy hujum», «Debat», «tang'qidiy tafakkurni rivojlantiruvchi usul», «Klaster usuli», «Muammoli vaziyat», «Muayyan holat, vaziyatni o'rganish, tahlil qilish», «Har kim harkimga o'rgatadi», «Nuqtai nazaring bo'lsin», «Multimedia vositalaridan foydalanish» va boshqalarni qo'llash muhimdir. Improvizasiya – tayyorgarliksiz bayon etish usuli bo'lib, o'qituvchi talabalarga savol yoki topshiriq beradi va darhol uning javobini tayyorgarliksiz tushuntirib berishlarini so'raydi. Bu usulning afzalligi shundaki, talabalar o'z shaxsiy fikrlariga, lunoqarashiga ega bo'ladilar, ularning og'zaki nutqi rivojlanadi, har bir savoltopshiriqlarni xotirada tez-tez tahlil qila olish ko'nikmalari shakllanadi. Yuksak darajadagi aqliy va ijodiy harakatni talab qiladigan “Aqliy hujum” metodini otkazishdan oldin metodni otkazuvchi qatnashchilar uchun etarli darajadagi qulay tashqi muhitni yaratish lozim boladi: ularni qulay joyga otkazadi, xonani shamollatadi, sokin musiqa dan foydalanadi, goyalarning generatorlariga kofe yoki salqin ichimliklar ulashadi va hokazo. Qatnashchilarning aqliy va emcional holatini kotarish uchun “Aqliy hujum” rahbari etarli darajada erkin va demokratik holda auditoriya bilan muomila qiladigan bolmogi lozim. Aqliy toliqishni oladigan psixologik mashqlarni otkazish mumkin. Masalan, maxsus bolimlar talab qilinmaydigan masala yoki vaziyatlarni

echish mumkin. Shundan keyin “Aqliy hujum” metodini otkazishning bevosita shartlariga otish mumkin bo`ladi. ekranda: - maqsadlar: reja va qoidalar aks ettiriladi. Bu tadbirlarga amalga oshirishga 10 daqiqagacha vaqt talab qilinadi. Ma’lumki, boshlang’ich ta’lim umumiy o’rta ta’limning asosini tashkil yetadi. Boshlang’ich ta’limda asosiy davr savod o’rgatish davri hisoblanadi. Savod o’rgatish jarayonida o’quvchilarga tovush va harflarni qay darajada singdirish o’qituvchining mahoratiga bog’liq. Hozirgi davr talabiga asosan har bir pedagog o’z mashg’ulotlarini yangi pedagogik texnologiyalar asosida tashkil yetishi taqozo yetiladi. Shuning uchun har bir boshlang’ich sinf o’qituvchisi o’z mashg’ulotlarida o’quvchilarga chuqur bilim berishi uchun innovasion metodlardan foydalanishi maqsadga muvofiqdir. Quyida biz savod o’rgatish davrida «Improvizasiya» va «Klaster» metodlarining turli ko’rinishlaridan namunalari keltirmoqchimiz. “Aqliy hujum” metodining shiorini tanlash. Iloji boricha “Aqliy hujum”ning shioridan foydalangan maqul. Chunki aynan shu shior mutaxassislar komandasini goyalarning tezlik bilan tugilishiga jalb qiladi. Metodni otkazuvchi ekranda bir qancha shiorlarning variantlarini tavsiya qiladi. Masalan,

1. Biz masalani yechamiz va muammolar qolmaydi!
2. Muammo o’ta murakkab, biz uni hal qilamiz!
3. Har qanday muammo yagona to’g’ri yechimga ega. Agar biz uni topolmasak dahshat boladi!
4. Har qilinmagan muammo asabni taranglashtiradi, kayfiyatni tushiradi, vijdonni qiynaydi. Vahima bizga yarashmaydi!
5. Muammolarni hal qilish ko’nikmasini shakllantiramiz!

Foydalanilgan adabiyotlar

- ShodmonovE. va boshqalar. 1-sinf o‘qish darsligi. –Toshkent, 2019. -127 bet. 43- bet.
- G‘afforovaT. va boshqalar. 2-sinf o‘qish darsligi. –Toshkent: “Sharq”, 2018. - 176b. 106-107-betlar. 153-156-betlar. 125-132- betlar.
- AbdurahmonovaN. va boshqalar. 2-sinf matematika darsligi. –Toshkent: “Yangiyo‘l poligraf servis”, 2018. -206 b. 187-189-betlar.
- FuzailovS. va boshqalar. 3-sinf ona tili darsligi. –Toshkent: “O‘qituvchi”, 2019. -150 b. 28-53- betlar.